

ADATTÁR

I/A. MELLÉKLET

Az első anyakönyvben szereplő családnevek

Adamik, Bereczki, Braun, Breznik, Behan, Boldis, Balázs, Fugmann, Jager, Hudecz, Kondás, Fazekas, Keserűs, Nigrinyi, Sárkány, Tóth, Zolnay, Loman, Meisner, Róth, Stiban, Winter, Huszárik, Jankovics, Koncsek, Kohut, Kokavec, Korbely, Litanszky, Litavec, Legendszky, Malin, Gajdos, Csikos, Majdán, Paál, Ürményi, Vass, Hajkó, Korn, Ostertag, Schneider, Storg, Weidmann, Meszjas, Matus, Moska, Mráz, Podobny, Pribeleszky, Pliesovezky, Polák, Sebian, Sulya, Hajnal, Kósa, Madarász, Pivarcsy, Visnyay, Vajda, Placny, Kop, Petz, Sachs, Schubkégl, Wolf, Vrbovszky, Velkey, Valach, Bezzegh, Eczezy, Fábri, Gaal, Kakas, Kovács, Galló, Hegedűs, Kristóf, Mórítz, Rumai, Varga, Zilay, Kramer, Mönich, Rósz, Schitt, Tillmann.

(BARTÓKI 1992. 25.)

I/B. MELLÉKLET

1756–1765 közötti új családnevek

Acsjanszky, Alaxa, Antolszky, Bobál, Bacsó, Babinszky, Benyov, Koren, Kusmiar, Mlinár, Ostroska, Petrics, Suhajda, Suska, Tárnik, Zomborszky, Borgula, Bahala, Btyánszky, Csordás, Czinkoczky, Cernák, Czeper, Kocsis, Klisman, Molnár, Pispeszky, Pilinszky, Szpisak, Szombathy, Tomka, Csipkó, Csizmár, Csury, Czigány, Embrovszky, Dovál, Frankó, Koncseny, Lestyán, Mucha, Plavec, Rác, Sziráczky, Sztolár, Urbán, Gulyás, Golian, Gazda, Hrabovszky, Harich, Jakubik, Juhász, Károli, Lenkovicz, Mojzsis, Penyesko, Szikora, Szutor, Tomarek, Venyerszky, Járossy, Jancsó, Konjár, Kocsik, Király, Královszky, Krajcsy, Kollár, Lehotzky, Olej, Pálinkás, Szoljár, Szmrcsek, Torányi, Várkonyzsky.

(BARTÓKI 1992. 31.)

I/C. MELLÉKLET

A XX. századra kihalt nevek

Šebian, Magyar, Mladonický, Mičinský, Strehovský, Mátyás, Gyúroška, Rác, Kazár, Bogár, Peniažka, Penička, Švidran, Paulovič, Škoska, Šonda, Unatinský, Madarinszký, Zárecký, Bučar, Herpai, Daruľa, Boszónyi, Čupka, Peha, Kuštik, Golian, Poliaček, Grzo, Havran, Fillári, Bezerédi, Lovász, Zomborský, Antonoký, Posatský, Pospodský, Brzonský,

Dušek, Kádár, Kmet, Špišák, Jankov, Jakubec, Dudás, Szaszki, Košťan, Klačan, Podomny, Hrabovský, Mucha, Krajtši, Šuška, Imrovic, Cúl, Kása, Folta, Buchta, Kocsis, Dekiš, Černák, Selecky, Csikós, Ladiszlay, Oštrožka, Vrtiak, Gyemrovský, Bogdán, Varjan, Kvas, Rájai, Csáki, Mozák, Bencúr, Gombár, Mázik, Lenhardt, Kristóf, Chury, Flagan, Szántai, Rindza, Görög, Gomka, Lavota, Szakács, Roška, Máthé, Jovan, Rókai, Žiak, Šaško, Blaho, Bročka, Pristupník, Krištík, Dedinský, Rigler, Juhász, Vilým, Sándor, Záhorsky, Jánovsky, Čutka, Kuchár, Kapusta, Konlík, Andrišin, Hopsa, Polasek, Pastirčak, Gyuris, Dian, Gortko.

(Evangelický Hlásnik 1939/1. 21.)

I/1. MELLÉKLET

A lakosság alakulása 1725–1841 között

1725	(46 család) 230 fő
1752	1052 fő
1773	2110 fő
1784	4027 fő
1805	5559 fő
1827	7881 fő
1841	7507 fő

(SZABÓ 1973. II. 109.)

I/2. MELLÉKLET

Mezőberény statisztikája 1725–1890

Év	Ház	Család	Lakos
1725	–	46	250
1773	429	422	2 760
1806	995	–	5 779
1827	1137	1556	7 881
1850	1151	1715	8 579
1861	–	–	0 613
1890	2253	2493	12 469

(BONYHAI 1931. 141.)

I/3. MELLÉKLET

Az 1760. évi összeírásban szereplő berényi családfeők származási helyei

Honnan?	1723	1724–30	1731–40	1741–50	1751–60	Ismeretlen év 1760 előtt	Össze- sen
Arad vm.					13		13
Bars vm.					1		1
Békés vm.			1	2	2	5	10
Borsod m.				2			2
Gömör m.				1			1
Heves m.					1	1	2
Hont m.	10	1	4	7	2	1	25
Liptó m.				1	4		1
Nógrád m.	4	1		18	4	4	31
Pest m.	3			6	1		13
Szabolcs m.							1
Szepes m.				1			1
Trencsén m.				2	1		3
Túróc m.				2		1	3
Zemplén m.		1					1
Zólyom m.				7	1	2	10
Ismeretlen	6			2		1	9
Összesen							127

(SZABÓ 1973. I. 101.)

I/4. MELLÉKLET

A helység az 1805. évi egyházi összeírás alapján

Nemzetiségi és vallási megoszlás Skolka szerint:

1. Evangélikus szlovákok	631 család	2715 lakos
2. Evangélikus németeknél	330 család	1718 lakos
3. Református magyaroknál	270 család	1206 lakos
4. A nem egyesült románoknál		106 lakos
5. Római katolikus ülnökök		46 lakos
Összesen:	1231 család	5791 lakos

(SKOLKA 1986. 159.)

I/5A. MELLÉKLET

Összehasonlító táblázat a mezőberényi lutheránus szlovák gyülekezetéről
(1808–1812)

Év	Születés	Konfirm.	Házasság	Elhunyt
1808	176		11 pár	75
1809	140		30 pár	62
1810	154		48 pár	128
1811	158	89	46 pár	170
1812 ^x	121	75	27 pár	

^x1812 október közepéig

Fiúisk.: 168
Leány: 154
Összesen: 322
Összlélekszám: 2989

Skolka, 1986. 159.

I/5B. MELLÉKLET

Összehasonlító táblázat a mezőberényi evangélikus német gyülekezetéről
(1808–1812)

Év	Születés	Konfirm.	Házasság	Elhunyt
1808	83	40	10	37
1809	83	42	21	43
1810	94	41	16	48
1811	108	53	19	56
1812	69	60	11	64

Fiúisk.: 127
Leány: 110
Összesen: 237
Összlélekszám: 1809

(SKOLKA 1986. 159–161.)

I/6. MELLÉKLET
 Statisztikai adatok a szlovák gyülekezetben 1808–1812

1. Született:

1808	176 fő
1809	140 fő
1810	154 fő
1811	158 fő
1812	121 fő

2. Konfirmált:

1811	89 fő
1812 október közepéig	75 fő

3. Házasságot kötött:

1808	11 pár
1809	30 pár
1810	48 pár
1811	46 pár
1812 október közepéig	27 pár

4. Elhunytak:

1808	75 fő
1809	62 fő
1810	128 fő
1812	170 fő

5. Az iskolás gyerekek száma:

a fiú iskolában	168 fő
a leány iskolában	15 fő

6. Az összes lélekszám: 2989 fő

(SKOLKA 1986. 159.)

I/7. MELLÉKLET
Az 1811. évi népesség-összeírás adatai

Összes népesség: 6857 fő

A lakosság megoszlása:

a) Római katolikus férfi	53
b) Evangélikus-lutheránus (németek és szlovákok) férfi	2518
c) Református magyarok, férfiak	829
d) Nem egyesült görögkeletiek	100
e) Idegen helyen, az országban belül található	19
f) Eltűntek	1
g) Obsitos levéllel elbocsátott kiszolgált katonák, házasok	30
h) Ugyanazok, nőtlenek	13
i) Apjukkal egy kenyéren élő fiúgyermek	2015
j) A nők összesen	3357
k) Kor szerint, férfiak 1–17 évesig	1733
l) Ugyanaz, férfiak 18-tól 40 évesig, házasok	820
m) Ugyanaz, férfiak 18-tól 40 évesig, nőtlenek vagy özvegyek	266
n) Negyven év feletti	676
o) Honoráciorok	10
p) Kézművesek	55
q) Szabadoknál és nemeseknél szolgáló cselédek, szolgák	35
r) Telkes parasztok	600
s) Különféle más életmódot folytatók	735

(SKOLKA 1986. 154.)

I/8. MELLÉKLET
A szláv összlakosság 1812–18 között

Év	Létszám
1812	2989 fő
1814	3156 fő
1817	3233 fő
1818	3277 fő

(SKOLKA 1986. 161.)

I/9. MELLÉKLET

A szláv és a német egyházhoz tartozó hívek száma 1830–1848 között

Év	Szláv	Német
1830	3739 fő	2268 fő
1838	3408 fő	2353 fő
1852	3720 fő	2100 fő
1848	3750 fő	2229 fő

Adatok 1877-ben (szlávok):

férfi:	1996
nő:	2073
összesen:	4069
tiszta evangélikus házaspár:	991
vegyes házasság:	10

BONYHAI, 1934. 141.

I/10. MELLÉKLET

A lakosság nyelv szerinti megoszlása

Anyanyelv	1850	1890
Magyar	2309	7365
Német	2245	2258
Tót	3790	2840
Cigány, szerb, oláh, zsidó, egyéb	235	6
Összesen	8579	12469

(BONYHAI 1931. 141.)

I/11. MELLÉKLET

A lakosság vallás szerinti megoszlása

Vallásfelekezet	1850	1890
Római katolikus	196	616
Görög katolikus	–	10
Görögkeleti	186	107
Evangélikus	6035	8 023
Református	2113	3 232
Unitárius	–	129
Izraelita	49	319
Egyéb	–	33
Összesen	8579	12 469

(BONYHAI 1931. 141.)

II/1. MELLÉKLET

Iskolai állapotok Mezőberényben 1803–1817 között

Év	Szlovák	Német	Összesen
1803	238 fő	171 fő	409 fő
1804	237 fő	170 fő	407 fő
1806	239 fő	163 fő	402 fő
1808	323 fő	215 fő	548 fő
1809	353 fő	224 fő	577 fő
1811	340 fő	233 fő	573 fő
1812	341 fő
1813	324 fő	272 fő	596 fő
1814	284 fő	273 fő	557 fő
1815	297 fő	265 fő	562 fő
1816	368 fő	282 fő	660 fő
1817	340 fő

(A békési esperességi iskolákról EOL I/2. 1. szám)

II/2. MELLÉKLET

Iskolai állapotok 1803–1817 között az esperességben

Extractus

Anno	Numeri Juventatis Scholasticae in Ecclesiis Senioratus Békésiensis a Protocollo Decanali Annis 1803–1817												
	1803	1804	1806	1809	1811	1812	1813	1814	1815	1816	1817		
Nomina Ecclesiarum	B. Csaba	687	684	654	794	771	791	942	949	961	985	1061	–
	Szarvas	954	947	1092	1218	1309	1267	1269	1249	1241	1328	1313	1231
	Oros-háza	417	501	557	475	683	599	571	677	–	586	595	709
	Komlós	492	405	408	510	519	526	490	538	502	425	447	415
	Nagylak	–	–	195	297	–	–	250	184	192	190	212	220
	Berényi Slav.	238	237	239	323	353	340	341	324	284	297	368	340
Berény Teut.	171	170	162	215	224	233	–	272	273	265	282	–	

(Békési esperességi iskolák EOL I-2.)

II/3. MELLÉKLET

Iskolai állapotok Mezőberényben 1812–1819 között a szlovák egyháznál

Extractus

Tabellis Conscriptio-num Ecclesiae M. Berény Slavicae Annis 1812. 1814. 1817. 1818/19. factarum								
Annis	Do-mus	Conin-gia	Confessionis		Scholae capaces		In-capaces	Nius Anim-manum
			capaces	inca-paces	freg-mentates	non fregmentates		
1812	519	708	1933	1056	340	19	763	2989
1814	522	718	2043	1113	284	34	795	3156
1817	523	731	2091	1142	346	18	748	3233
1818/9	528	739	2131	1146	361	22	759	3277

Georgius Kuczian

(Békési esperességi iskolák EOL I-2.)

II/4. MELLÉKLET

Békés-Bánáti egyházmegye iskolai állapota 1816–1818 között

Relatio D. R. Superattendentis de Visitatime Ecclesiarum
Békés Banaticum A. 1816. 1818.

Nomen Ecclesia et Filianum	Natio	Pas-tores	Ludi-magistri	Suma Anima	Juventus Schola
I. Bekes Cabensis	Slavica	2	4	14 634	1274
II. Szarvasiensis filiales Szt. Andres	Slavica	2	5	11 458	1275
III. Mező-Beréniensis	Slavica	1	2	3 156	360
IV. Mező-Beréniensis Gimnazium Filia Szentes	Germanica	1	2	2 083	230
V. Oroshazzensis Csongrád	Hungarica	2	4	8 500	800
VI. Békés-Komlos	Slavica	1	3	5 454	550
VII. Mokrensis sen Apát-Telek	Slavica	1	1	180	non constat
VIII. Tóth-Aradatensis	Slavica	1	1	1 459	144
Filia Melente, Neo-Detska N. Kikinda....	–	–	–	246	–
X. Liblung	Germanica	1	1	1 632	supra 900

Nomen Ecclesia et Filianum	Natio	Pas- tores	Ludi- magistri	Suma Anima	Juventus Schola
Filia Temesvar, Csahova Ujbety, Karam, Lugosah.	Germ. Slavica	–	–	200	20
Hold Mező-Vasarhely	Hungarica Slavica	1	1	80 510	40
Fazekas-Vassand	Hungarica	1	1	856	100
XII. Frantzfeldensis	Germanita	1	1	1 115	329
Filia Verfelz Gogan, Pantsova	–	–	–	200	–
XIII. Ausalfalva	Slavica	1	1	1 900	245
XIV. Nagylak	Slavica	1	2	3 420	350
XV. Ludovico-falva	Slavica	1	1	1 705	170
Filia Istvánfalva	Slavica	–	1	443	51
XVI. Tiszaföldvár	Hungarica	1	–	300	20
XVII. Battyinesis Filia Kis Zemlak	Slavica Germanica	1 –	1 1	400 130	44 15
XVIII. N. Betskerek	mixta		1	160	18
Summa		60 221		6250	

(In: *Protocollum Ecclesiae Mező-Berényiensis Evangelica Aug. Confessionis Slavica Contnens Benigna Intimata Currentalia Superintendentionala & Senioralia, item Acta Vonventum Localium & Historiam domesicam ab Anno 1808. 151. Lovich Adam suprint.*)

II/5. MELLÉKLET
Békés-Bánáti Egyházmegye népessége 1830-ban

Numerus Animarum in Ecclsiis Senioratus Békés-Banatici Relationibus
decanalibus A. 1830. erutus

1. Mező-Berény Slavica	3 739
2. Mező Berény Germanica	2 268
3. Csaba	17 450
4. F. Varsand	1 350
5. Mokra	241
6. Szarvas	14 546
7. T. Földvár	630
8. Szentés	304
9. Vásárhely	663
10. T. Komlós	7 300
11. Szemlak	930
12. Nagylak	6 040
13. Sz. Miklós	476
14. Orosháza	10 568
15. Aradats	1 852
16. N. Betskerek	530
17. Antalfalva	2 033
18. Frantzföld	1 612
19. Ludovicafalva	2 224
20. Hajdusítza	500
21. Lubling	1 896
22. Betyén	539
Summa	71 691

II/6. MELLÉKLET

Statisztikai adatok a mezőberényi evangélikus egyházakról 1838-ban

Specifica Deductio
Ecclesiascae Divisionis

II/6. a) Német egyház

Numerus			Nomen et Sedes		Status Animarum						Observationes Peculares	
Comitatus vel Districtus	Superinten- dentia	Senioratus	Pastoratus	Ist huc pertinentium fidelium et pagorum absque templo vel Oratorio	In fingulis locis			Summarie in pastorati				
					Mares	Foeminae	In Summa	Mares	Foeminae	In Summa		
	III		Ecclesia Augustanae Confessioni Addictorum									
			Franciscus Oertel V.D.Minister	Mező-Berény Germanica cum Templo	1076	1045	2121					
			Levita Samuel Ruttkay Gyomae	Filia in Oppido Gyoma cum Oratorio	131	101	232	1207	1146	2353		
Sig Mező-Berény et 11 August 1838					Franciscus Oertel Ecc. Ev. Aug. Addictor. Germanice V. D. Minister							

(Mezőberény német és tót egyházáról EOL 1838. I-i. 28.)

II/6. b) Szlovák egyház

Comitatus vel Dis- crictus	Numerus Nomen et Sedes				Status Animarum						Ob- serva- tio- nes		
	Superintendentia	Senioratus	Pastoratus	Ist huc perti- nentium fide- lium et pago- rum absque templo vel Oratorio	In fingulis locis			Summarie in Pastoratiis					
					Mares	Foeminae	In Summa	Mares	Foeminae	In Summa			
D. Trans = Tibiscanus C. Békésiensis	III. Montana	VI. Békésiensis	Ecclesia Confessionis Augustanae Adictorum										
			Mező- Berényiensi Slavicae <u>Körös Tarcsa</u>	1694	1664	3358						
			Georgius Kutzian		28	22	50				1722	1686	3408

(EOL 1838. I-i. 27.)

II/7. MELLÉKLET

A békési esperesség statisztikai adatai 1848-ban

A' békési evang. egyházmegye névtárához tartozó adatoknak a' feljegyzése 1848.

A gyülekezet neve	A lelkek száma	Tanulók száma
1. Mezőberény tót gyülekezet	3 870	410
2. Mezőberény német egyház	2 229	249
3. Tisza földvár	595	76
4. Hold Mező Vásárhely	895	40
5. Tót Komlós	7 941	800
6. Nagylak	5 108	472
7. Orosháza	11 911	1 286
8. Gyoma	338	38
9. Pítvaros	3 418	510
10. Szarvas	17 113	1 807
11. Szemlak	1 200	75
12. Nagyszentmiklós	340	34
13. Szentés	462	38
14. Fazekas Új Vasánd	917	80
15. Bánfalva	1 110	125
Összes szám:		

(EOL 1848. I/46.)

II/8. MELLÉKLET

A békési esperesség statisztikai adatai 1852-ben

1852 Mezőberényi szlovák és német
I–1. 50.

II/8.a.

I.

<i>Mi az egyháznak a neve?</i>	<i>Miképpen neveztek leánygyülekezetei?</i>	<i>Mikor keletkezett az egyház?</i>	<i>Mikor csatlakoztak hozzá leánygyülekezetei?</i>
Mező-Berényi ág. hitv. ev. tótajkú Egyház	Körös = Tarcsa	1723-dik esztendőben	Körös-Tarcsa leánygyülekezete lett 1824. esztendőben, úgy hogy az ott lakó némely ág. hitv. evang. családok folyamodtak a Mező-Berényi evang. tótajkú egyházhoz afiliáció végett
Mező-Berényi ág. hitv. német ajkú anyaegyház	Nincsen	1721-dik esztendőben	–

II.

<i>Mi az egyháznak a neve?</i>	<i>Van-e az egyháznak temploma?</i>	<i>Van-e iskolája? Hány?</i>	<i>Mikor és hányszor tartatik a leánygyülekezetben istentisztelet? Van-e temploma?</i>	<i>Mi a lelkek száma?</i>
Mező-Berényi tótajkú Egyház	Van	Iskolája van kettő. Az egyikbe a fiúk a másikba a leányok járnak, kik mindnyáján három osztálynak u.m. betűzők, szótagolók és olvasók	Körös-Tarcsán isteni tisztelet nem tartatik, mert az ott lakó kevés számú ág. hitvallásúaknak sem templomjuk sem iskolájuk nincsen	3720
Mező-Berényi ág. hitv. német ajkú gyülekezet	Van	Van. Kettő. Egyik fiú és másik leányiskola és mindenik normális	–	2100

III.

<i>Mi az egyháznak a neve?</i>	<i>Mi a tanulók száma?</i>	<i>Hol van az egyháznak utolsó portája?</i>	<i>Ki a lelkész? Ki a tanító? Ki a felügyelő?</i>
Mező-Berényi tót ajkú egyház	440–450	Békés-Csabán	lelkész: Jeszenszky Károly fiúk tanítója: Horváth Károly leányok tanítója: Kemény Pál Felügyelő: nincsen
Mező-Berényi ág. hitv. német ajkú anyaegyház	Fiú 150 Leány 140	Békés-Csaba	A lelkész: Oertel Ferenc Fiú tanító: Kirner Eduard Leány tanító: Bene Vilmos Felügyelő: Eklhésia

1852-es összeírás
Békéscsaba I–1. 51. Szarvas

II/8.b.

I.

<i>Mi az egyháznak a neve?</i>	<i>Miképpen nevezettek leánygyülekezetei?</i>	<i>Mikor keletkezett az egyház?</i>	<i>Mikor csatlakoztak hozzá leánygyülekezetei?</i>
Békés-Csaba	Gyula, Kétegyháza, Csaba határfelében fekvő puszták, úgymint: sz. Miklós, Csorvás, Gerendás, Apácza, Badány, Kígyós	Legelsőbb papja beiktatott 1715. esztendőben	Minekutána fekvésük szerint egyháznak kezdetétől fogva mindég Csabához ragaszkodtak volna, már 1803. esztendőben Hamczliar Márton Szuperintendens által törvényesen hozzá csatoltattak.
Szarvas	Szent-András Mező-Túr	1722-dik évben	Valami solenni acta miatt nem csatoltattak hozzá soha, hanem csak hogy az ott lakozó evang. hívek az Anyaegyházba járnak templomba és áldozni.

II.

<i>Mi az egyház-nak a neve?</i>	<i>Van-e az egyház-nak temploma?</i>	<i>Van-e iskolája? Hány?</i>	<i>Mikor és hányszor tartatik a leánygyülekezetben istentisztelet? Van-e temploma?</i>	<i>Mi a lelkek száma?</i>
Békés-Csaba	Van, kettő.	Van. 9. oskolája. Kettő fiuk számára. És pedig azok közül egyik magyar nyelvnek tanítása végett, van harmadik lányok oktatására a' többi 6 mind a' két nemnek oktatására	Gyula városában nem lévén több négynél evangyéliumi család, temploma nem lehet, isteni tisztelet sem tartatik ott, kívánván temetés alkalmával	18 700
Szarvas	Igen van egy, a' másikon van már kimért helye	Van, 9, a' tizedik pedig keletkezében. 4 nagyobb, 5 pedig kisebb növendékek számára	Egyszersem, templom nincs	Az 1850. évi katonai összeíráskor 1473. 1852-ben: 16 053

III.

<i>Mi az egyház-nak a neve?</i>	<i>Mi a tanulók száma?</i>	<i>Hol van az egyháznak utolsó portája?</i>	<i>Ki a lelkész? Ki a tanító? Ki a felügyelő?</i>
Békés-Csaba	1700 körül-belül	Csabán	Lelkészek eddiglen: Haán János és Brozman Dániel Segédlelkészek: Szeberényi Andor, Pell Pál Tanítók: Szeberényi Lajos, Szemian Pál, Vozárik Pál, Csorba Mihály, Szeriaha Károly, Novák Dániel, Andrásovitz János, Vilym János, Michnay Pál Felügyelő: Steiner Jakab Oskolák felügyelője: Urszinyi Andor Jegyzék: Mint lelkészek mint tanítókra nézve nagy változás indulóban van.
Szarvas	2012	Orosháza	Placskó István és Jancsovics István Tanító. idősb. Chovan Zsigmond, Zvarinyi Lajos, Delhy János és Novák Károly. Nagyobb növendékek tanítói: Lesznik Dániel, ifjabb Chovan Zsigmond, Baltazár Lajos, Szlovák Soma és Bubela Erasm. Kisebb növendékek tanítója, az egyik lelkész ez évben Jancsovics István

Adattár

1852 Hódmezővásárhely I-1 62.
Tótkomlós I-1. 54.

II/8.c.

I.

<i>Mi az egyháznak a neve?</i>	<i>Miképpen neveztek leánygyülekezetei?</i>	<i>Mikor keletkezett az egyház?</i>	<i>Mikor csatlakoztak hozzá leánygyülekezetei?</i>
Hód-mező-Vásárhely	Sz. kir. város Szeged és puszta Sámson	1795-ben	Szeged az egyház Sámson pedig midőn települni kezdett, csatolta az Esperesség
Tót-Komlós	Makón	1796-ban	1836-ban. Azelőtt Nagylakhoz tartozott

II.

<i>Mi az egyháznak a neve?</i>	<i>Van-e az egyháznak temploma?</i>	<i>Van-e iskolája? Hány?</i>	<i>Mikor és hányszor tartatik a leánygyülekezetben istentisztelet? Van-e temploma?</i>	<i>Mi a lelkek száma?</i>
Hód-mező-Vásárhely	Van	Egy, és pedig vegyes, fiúk lányoké együtt	Szegeden négyszer, minden sátoros ünnep utáni vasárnapon és október első vasárnapján	A lelkek száma bizonytalan, összesen 800 lelket meghalad.
Tót-Komlós	Van	Négy. Két-két osztályú kisebb és nagyobb fiúk és lányoké	Áldozó csütörtökön és szentháromság utolsó vasárnapján. Van imaháza.	Az anyagyülekezetben 1700. A leánygyülekezetben 300.

III.

<i>Mi az egyháznak a neve?</i>	<i>Mi a tanulók száma?</i>	<i>Hol van az egyháznak utolsó portája?</i>	<i>Ki a lelkész? Ki a tanító? Ki a felügyelő?</i>
Hód-mező-Vásárhely	Közönséges 40, lehetne 60 is, de a tanyákon laknak.	Helyben	Jeszenky László A tanító: most megürült. Felügyelő nincs.
Tót-Komlós	Az anyagyülekezetben 800-900. A leánygyülekezetben a makói reformátusok iskolájába járatván gyermekeiket miután rendszer tanítójuk helyben nincs, azoknak a száma ott van feljegyezve.	Helyben Tót-Komlóson	Csermák János és Horváth Sámuel a lelkészek. Tanítók: Hegedűs Márton, ifjú Hegedűs Károly és Morák Pál. Külön felügyelője nincs, hanem felügyelők a lelkipásztorok a presbitériummal.

(EOL 1852. I-i. 54.; 62.)

II/9. MELLÉKLET

A békési esperesség statisztikai adatai 1855-ben

Kimutatása a békési ágost. hitv. evang. Egyházmegye mostani tisztviselőinek és elemi iskolai állapotjának 1855-ben

Ezen egyházmegyének világi felügyelője jelenleg: Keblovsky Lajos, Békés megyei törvényszéki ülnök

Esperese: Horváth Sámuel, tótkomlói lelkész

Körlelkészei: a csanádi járásban: Szeberényi Andor nagylaki lelkész, a csabai járásban: Goldperger Péter Pál szemlaki lelkész, a szarvasi járásban: Boros Károly, bánfalvi lelkész.

Az egyház neve	Tanítója	Az iskolája, s ennek osztályai	Az iskolaképes gyermekek száma	Az iskolába járó gyermekek száma	Helybeli iskolafelügyelő
Alberti falu Csanád m.	Kovács Gusztáv		90	63	Az egyház lelkésze Molitórisz Lajos
Ambózfalva Csanád m.	Alexa Pál	1 két osztállyal	103	87	Az egyház lelkésze Gally Pál a presbitériummal együtt
Apatelek Mokra Arad m.	Vandlik Pál		30	26	Az egyház lelkésze Hajnóczi Pál a presbitériummal együtt
Arad város	maga a lelkész Nikodém János	1 két osztállyal	24	18	Kászonyi János egyházi, egyszermind iskolai felügyelő
Bánfalva Békés m.	Oravecz Lajos		186	140	Az egyház lelkésze Boros Károly a presbitériummal együtt
Mezőberény német Békés m.	Kirner Eduárd Bene Vilmos	1. fiútanoda 2. leánytanoda	140 130	138 128	Az egyház lelkésze Petz Gyula
M. Berény tótajkú Békés m.	Szljuka János Kemény Pál Brózik Gusztáv	1. fiúiskola 2. leányiskola 3. vegyesiskola	429	138 139 142	Az egyház lelkésze Jeszenszky Károly a presbitériummal együtt

(EOL I/2. 19. 1855.)

II/10. MELLÉKLET

Egyházmegyei adatok 1858-ban

A békés-bánáti egyházmegye statisztikája

II/10.a. Népeség

Helység	Lélekszám
Békéscsaba	22 616
Szarvas	17 400
Orosháza	13 750
Tótkomlós	7 692
Mezőberény – tót	4 160
Mezőberény – német	2 631
Pitvaros	2 300
Bánfalu	1 689
Szemlak	1 118
Bánhegyes	901
Ambrózfalva	780
Szentes	768
Hódmezővásárhely	624
Apatelek	530
Arad	515
Gyoma	463
Makó	406
Nagyszentmiklós	360
Szeged	300
Összesen	87 400

II/10.b. Nyelv

Nyelv alapján történő elkülönülés:

1. Magyar egyházak: Bánfalu, Földvár, Hódmezővásárhely, Makó, Orosháza, Szeged, Szentes, Varsánd.
2. Tót egyházak: Apatelek, Bánhegyes, Csanádalberti, Mezőberény, Nagylak, Pitvaros, Tótkomlós.
3. Magyar – tót egyházak: Ambrózfalva, Békéscsaba, Szarvas.
4. Német egyházak: Gyoma, Mezőberény.
5. Német – tót egyház: Szemlak.
6. Német – magyar – tót egyház: Arad, Nagyszentmiklós.

Hozzávetőlegesen laknak az esperességben:

Tót:	62 212 lélek
Magyar:	20 532 lélek
Német:	4 396 lélek
Összesen:	87 040 lélek

II/10.c. Személyi kimutatás

Összesen 23 anyaegyház található. Ezekben van:

Templom:	24
Imaház:	4
Elemi iskola:	70
Polgári felsőbb iskola:	2
Algimnázium:	1
Főgimnázium:	1

<i>Lelkész:</i>	26
Lelkész-tanító:	4
Segéd lelkész:	5
Tanító:	71
Tanár:	18

(HAAN 1864. 5–14.)

Átnézet a lelkészekről:

Helység	Lelkész	Lelkész-tanító	Segédlelkész
Mezőberény – német	1	–	–
Mezőberény – tót	1	–	–
Békéscsaba	2	1	2
Szarvas	2	1	1

(HAAN 1864. 5–14.)

Átnézet az iskolákról és tanerőkről (1863/64):

Mezőberény – német: 2 elemi népiskola, 1 tanyasi, 1 magán, 4 tanító

Mezőberény – tót: 3 elemi népiskola, 3 tanító

Békéscsaba: 1 algimnázium, 1 felső polgári iskola, 11 elemi népiskola, 2 tanyai iskola,,
1 magán, 2 kisdedóvó, 5 tanár, 13 tanító, 3 tanítónő, 1 segédtanító

Szarvas: 1 főgimnázium, 9 elemi népiskola, 9 tanyai, 1 magán, 1 kisdedóvó, 12 tanár,
19 tanító, 2 tanítónő

(HAAN 1864. 5–14.)

Egyházi funkciók:

1. Világi felügyelő: 1865–1879 Kemény Mihály békéscsabai tót tanító
2. Esperes: 1838–1842 Kuczián György mezőberényi tót lelkész
3. Jegyzők: 1825–1830 Kuczián György
1849–1850 Delhy János szarvasi tanító
1858–1864 Pecz Gyula mezőberényi német lelkész
4. Körlelkészek: 1791 Tessedik Sámuel, Zacharides Dániel
1814 Kuczián György
1858 Jeszenszky Károly
1861 Jeszenszky Károly
5. Pénztárnokok: 1791–1819 Oertl Zachariás
1822–1824 Kuczián György
1850–1858 Jeszenszky Károly

(HAAN 1864. 5–14.)

II/11. MELLÉKLET

Az egyházi vagyon 1861-ben a mezőberényi szlovák egyháznál

- 1 egész sessio föld
- 1 papi tanya (épületek + fák)
- 3 iskolai negyed föld-kettő a hozzátartozó legelővel a 3 tanítónak
- 1 zsellér legelő + a hozzátartozó szántással az iskolának, a tanítónak használatára
- két temető (1 régi, 1 új)
- 1 1/2 hold oltványkert házzal, a kertész számára mely közös a németekkel
- két szárazmalom, ebből az egyház a földesúrnak 8 éves adóban 84 aranyat fizet
- 1 lelkész parókia
- 3 iskolai lakás az iskoláknak
- 1 magtár lépcsővel, vasajtóval, ablaktáblával, ebből egy rész padlással a papi szükségletre

(JESZENSZKY 1861. 43–44.)

Az egyház évi jövedelme

- a két temetőből
- a temető még temetkezésre nem használt földjeikből
- a két malomból (kb. 50 köből búza)

Az egyházi adóból, amely:

- házas páronként 80 fr.
- minden negyed föld után 1 2/8 véka búza
- minden ház után 1 véka búza
- minden iparostól 1 véka búza
- minden zsellér legelő után 2/8 véka búza

- minden házas zsellér 1/2 véka búza
- minden házatlan zsellér 1 véka búza
- az átlagosnál többszöri harangoztatás a halottaknál, vagy kisgyermeknél vagy haranggal történő harangoztatás 40 fr.

(JESZENSZKY 1861. 44.)

II/12. MELLÉKLET
Egyházmegyei adatok 1869-ben
Statisztikai adatok 1869

Az egyház neve	Keresztelt	Eske-tett	Te-met-tetett	Confir-mált	Hozzá-nk állt.	Iskolások	Iskola köteles	Teljes lélek-szám
B. Csaba	1312	259	722	370	1	2624	2706	23663
Mezőberény szláv	218	49	179	65	–	443	451	4369
Mezőberény német	150	24 pár	95	59	–	331 kamutiakkal együtt	351	2652 + Kamut 2761
Gyoma	37	6 pár	19	14	–	79	79	602
Szarvas	939	210	593	314	2	2213	2311	18856
Tiszaföldvár	64	11	45	14	–	896	96	916
Ambrózfalva	49	9	25	19	–	100	107	?
Tótkomlós	392	103	259	58	?	843	802	?
Pitvaros	121	33	79	39	–	268	271	?
Alberti	48	6	36	23	–	112	120	?
Nagylak	289	70	197	92	2	595	653	?
Makó	22	5	5	9	1	50 idegenek is járnak	43	
Szeged	11	2	9	3	–	68 más vallású is	24	?
Nagy-Szent-Miklós	10	–	7	5	–	37	40	299
Szemlak	104	15	66	31	1	193	230	230
Arad	33	21 pár	35	14	2	64 más fel. is	52	740
T. Bánhegyes	108	7	49	13	–	123	128	864
Fazekas-Vasand	76	13	51	22	–	125	158	1099
Szentes	17	6	12	7	–	73	59	560

(BALOGH–GERGELY 1996. 149.)

II/13. MELLÉKLET
Országos egyházi adatok 1788–1890

II/13.a.

A magyarországi evang. egyh. egyetemes egyházi és iskolai felügyelői:

1788	Ócsai Balogh Péter
1819	Prónay Sándor br.
1840–1860	Zay Károly gr.
1861	Prónay Gábor br.
1875	Zsedényi Ede
1879	Radvánszky Antal

Bányai evangélikus egyházkerület:

Szinovicz Mihály (Besztercebánya)	1785–1796
Hamaliar Márton (Szarvas)	1796–1806
Zicy Kristóf (Besztercebánya)	1807
Lovich Ádám (Besztercebánya)	1815
Szeberényi János (Selmecebánya)	1834, 1850.
Chalapka János (Brezsnó) adminisztrátor	1850
Komáromi József adminisztrátor	1850–1860
Székács József (Orosháza)	1860, 1872
Szeberényi Gusztáv Adolf (Békéscsaba)	1872
Sárkány Sámuel (Pilis)	1890, 1905.

II/13.b.

A népesség felekezeti megoszlása

<u>1790</u>	637 000 Magyarország	9,36 %
	218 000 Erdély és a Partium	14,22 %
	855 000 összesen	8,60 %

(BALOGH–GERGELY 1996. 149.)

<u>1846</u>	Tiszántúli kerület	2 691 922 fő össz lakosság
		95 681 fő evangélikus
		58 121 fő Békés megyei evang.

(BALOGH–GERGELY 1996. 152.)

1880–1910 A felekezet %-os nemzetiségi megoszlása

	magyar %	német %	szlovák %
1880	23,43	39,01	39,57
1900	28,56	32,62	36,73

(BALOGH–GERGELY 1996. 163.)

II/14. MELLÉKLET
 Statisztikai adatok 1840-ben

Az egyház személyi állománya az 1840-es évek közepén

Egyházkerület	Anyae gyház	Lelkész	Káplán	Lélekszám
Dunántúli	141	145	32	186 930
Dunáninnyi	86	93	24	173 214
Bányakerületi	170	176	36	300 288
Tiszáninnyi és túli	120	125	18	170 863
Erdélytől visszakapcsolt részeken				184
Összesen:	517	539	110	831 479

(BALOGH–GERGELY 1996. 177.)

Mindenrendű egyházi személy

a) latin szerb. katolikus	9 734
b) görög szerb. katolikus	890
c) ortodox	2 830
d) evangélikus	649
e) református	1 812
f) zsidó	410
Összesen:	16 325

(BALOGH–GERGELY 1996. 178.)

Tanítók

	Felsőbb tanodák	Elemi tanodák
Latin szerb katolikusoknál	654	4 620
Görög szerb katolikusoknál	6	238
Ortodoxoknál	26	1 273
Evangélikusoknál	77	1 012
Reformátusoknál	116	2 160
Zsidóknál		480
Összesen	10 662	

(BALOGH–GERGELY i.m. 178.)

II/15. MELLÉKLET
Országos statisztikai adatok 1842-ben

A népoktatás adatai 1842

Felekezet	Lélekszám	Elemi tanító	Elemi tanuló	Elemi iskola
Latin szerb. kat.	5 917 491	3 953	420 977	4 694
Görög szerb. kat.	755 657	476	10 000	478
Ortodox	1 540 155	909	34 300	890
Evangélikus	793 130	1 000	68 158	893
Református	1 579 615	2 301	114 441	1 508
Zsidó	240 728	410	24 000	400
Összesen	10 826 776	9 049	671 776	8 863

(BALOGH–GERGELY 1996. 210.)

Teológiai intézet	5 (mindegyik egyházkerületnek 1–1)
Jogakadémia	1
Líceum	4
Főgimnázium	8
Algimnázium	17
Reálgimnázium	1
Tanítóképző	9
Reáliskola	7

(BALOGH–GERGELY 1996. 180.)

II/16. MELLÉKLET
Evangélikus egyház 1848-ban

Bányakerületi szuperintendencia (1735-től)

Esperesség	Anyaegyház
Bács-szerémi	22
Bánáti	15
Barsi	5
Békési	18
Buda-pesti	2
Honti	31
Nógrádi	41
Pest megyei	24
Zólyomi	19
Összesen:	177

Dunán inneni szuperintendencia: 8 esperesség 89 anyaegyház
 Dunántúli szuperintendencia: 11 esperesség, 144 anyaegyház
 Tiszai szuperintendencia: 8 esperesség, 141 anyaegyház
 Erdélyi szász evangélikus egyház: 14 káptalan
 Összesen: 257 lelkész, 250 ezer hívő

(BALOGH–GERGELY 1996. 173–174.)

II/17. MELLÉKLET

Evangélikus egyház statisztikai adatai 1870

Bányai egyházkerület

Esperesség	Anyae gyház	Lélekszám
1. Bácsi	29	60 160
2. Bánáti	21	27 914
3. Barsi	5	27 196
4. Békési	23	89 671
5. Buda-pesti	32	23 394
6. Honti	43	47 626
7. Nógrádi	24	38 451
8. Pesti	20	37 129
9. Zólyomi	202	338 658

(BALOGH–GERGELY 1996. 179.)

II/18. MELLÉKLET

Statisztikai adatok a leányiskolában 1870-ből

Jelentés az N.N. iskolájáról 1870/1^{ik} iskolai évről

	Felhozatott								Kimaradt								Osztály szerint van				Mulasztás			Jelen van a nyári vizsgán		
	October	November	December	Január	Február	Martius	April	Május	Összesen	October	November	December	Január	Február	Martius	April	Május	Összesen	III.	II.	I.	Összesen	I ^{ed} félévben		II ^{ik} félévben	Összesen
Fiu																										
Leány	103	31	9	3	5	2	1	2	156		1				4	24	5	34	73	30	53	156	1862	3322	5184	

(BML: A M. Berényi Ág. vallású Szláv egyházbani Leány-tanodának...)

Adattár

II/19. MELLÉKLET
 Statisztikai adatok a leány iskolában 1873–1874-ben

Az 1873/4^{diki} tanévben

Leány	Felhozott								Kimaradt						Osztály szerint van				Mulasztás			Jelen van			
	Octoberben	Novemberben	Decemberben	Januárban	Februárban	Martiusban	Áprilben	Májusban	Összesen	Octoberben	Novemberben	Decemberben	Januárban	Februárban	Martiusban	Áprilben	Májusban	Összesen	III.	II.	I.	Összesen	I ^o félévben	II ^o félévben	Összesen
126	20	1	1	2	2	7		159									44	66	20	73	159	2413	3029	5442	115

(BML: A M. Berényi Ág. vallású Szláv egyházbani Leány-tanodának...)

II/20. MELLÉKLET
 Az iskolai mulasztások következményei 1877-ben

A mulasztó neve	Első mulasztásai melyekért csak megintendő	Mikor terjesztett be a névsor a megintés végett	Második rendbeli félnapos mulasztásai, melyekért 50 krajcárjával megbírságozandó	Mikor terjesztett be a névsor a megbírságolás végett	Harmadik rendbeli mulasztásai melyekért 1 forintjával bírságozandó	Mikor terjesztett be a névsor	A hónapok nevei	Hány mulasztó jelentetett be		Mikor adatott be a jegyzék a polg. hatóságoknak		Minő eredménye volt a bejelentésnek
								Megintés végett	Megbírságolás végett	A hónap első feléről	A hónap második feléről	

Bánhegyi István a békés megyei kir. tanfelügyelő levele Jeszenszky Károly lelkésznek 1877. ápr. 12-én

(BML: A Mező-Berényi Evangelica Ágost. Vallású Szláv egyházbani Fiú-tanodának...)

II/21. MELLÉKLET
 Statisztikai adatok a fiú iskolában 1877-ben

Jelentés a mezőberényi ág. hitv. tótajkú fiúiskolájáról 1877.
 Készítette: Szlujka János tanító

Felhozott										Kimaradt				Mulasztott az évben			
Szeptember	Október	November	December	Január	Február	Március	Április	Május	Összesen	Szeptember	Március	Április	Összesen	Igazolt	Betegség	Igazolatlan	Összesen
33	102	23	2	4	5	1	5	–	175	1	21	16	38	2996	2144	184	5324

A hónapok nevei	Hány mulasztó jelentett be		Mikor adatott be a jegyzék a polgári hatóságoknak		Minő eredménye volt a bejelentésnek	Jegyzet
	megintés végett	megbíróságolás végett	A hónapok első feléről	A hónapok második feléről		
Szeptember	36	–	–	–	–	igazolt
Október	169	–	–	–	–	igazolt
November	583	–	–	–	–	igazolt
December	477	–	–	–	–	
Január	621	–	–	–	–	
Február	439	–	–	–	–	
Március	391	–	–	Minden	jó	többnyire szegénység és betegség miatt
Április	1489	127	–	hét	jó	
Május	1119	57	–	végével	jó	
Összesen	5324	184	–			

(BML: A Mező-Berényi Evangelika Ágost Vallású Szláv egyházbani Fiú-tanodának viszonyait és ügyeit magában foglaló jegyző-könyv 1843/4^{dik} évtől fogva)

II/22. MELLÉKLET
Statistikai adatok a leányiskolában 1883/84-ből

Statistikai kimutatás az 1883/84. évről

Hónapok	Felvétetett				Kimaradt				Mehalt				Mulasztás			Beterjesztetett			Jelen volt a vizsgán
	IV.	V.	VI.	összesen	IV.	V.	VI.	összesen	IV.	V.	VI.	összesen	igazolt	igazolatlan	összesen	megintés végett	megbírságolás végett	összesen	
September	36	25	27	88	5	3	6	14	1			1							
Október	25	13	12	50									242	8	250				
November			2	2									212	17	229	2		2	
December													267		267				
Januáriu													234		234				
Februáriu			1	1									161	1	162				
Marczius									1			1	204	2	206				
Aprilis					5	3	6	14					360	286	646	19	12	31	
Május													308	385	693	7	13	20	112
Összesen	61	38	42	141	5	3	6	14	1			1	1988	699	2687	28	25	53	

(BML: A M. Berényi Ág. vallású Szláv egyházbani Leány tanodának)

II/23. MELLÉKLET

Tanulmányi rend egy tanítóval

II/23.a. Tanulmányi rend

kétosztályos egytanítós népnyelvi iskolák számára

II. osztály délelőtt					
Óra	Hétfő	Kedd	Szerda	Péntek	Szombat
I.	Az írás gyakorlása	Az írás gyakorlása	Az írás gyakorlása	A nép számára szükséges kisebb fogalmazványok készítésének gyakorlása	1/2 óra: a plébános a katekizmus kijelölt fejezetét magyarázza: 1/2 óra: a következő vasárnapi evangélium magyarázata.
II.	Számtan 1/2 óra kezdőknek 1/2 óra haladóknak	Az olvasás gyakorlása	Számtan 1/2 óra a kezdőkkel 1/2 óra a haladókkal	Az olvasás gyakorlása	A tanító a plébános által magyarázott katekizmus fejezetet olvastatja és ezt kikérdezi.
III.	Az előírt olvasókönyv szövegének magyarázata, majd ebből feleltetés	Az olvasás gyakorlása 1/2 óra írott szövegeken, 1/2 óra latin szövegeken,	Folytatódik az olvasókönyv szövegének magyarázata és ebből a feleltetés.	Az írás gyakorlása a szabatos írás szabályai szerint	A tanító a kijelölt evangéliumi szakasz szövegét olvastatja, majd ebből felelteti tanulóit

Egytanítós népnyelvi iskolák számára

(MÉSZÁROS 1981. 363–364.)

II/23.b.

I. osztály délután					
Óra	Hétfő	Kedd	Szerda	Péntek	Szombat
I.	Mindkét csoport: az iskolai szabályok magyarázata beszélgetés keretében	Első csoport: 1/2 óra: betűtanulás és szótagok összeolvasása anyanyelven. Második csoport: 1/2 óra: olvasás anyanyelven	Első csoport: 1/2 óra: betűtanulás és szótagok összeolvasása anyanyelven. Második csoport: 1/2 óra: olvasás írott szövegeken.	Első csoport: 1/2 óra: betűtanulás és szótagok összeolvasása anyanyelven. Második csoport: 1/2 óra: olvasás anyanyelven.	Mindkét csoport: a plébános a kiskatekizmus kijelölt fejezetét magyarázza.
II.	Első csoport: 1/2 óra: betűtanulás és szótagok összeolvasása anyanyelven. Második csoport: 1/2 óra: olvasás anyanyelven	Második csoport: 1/2 óra: az anyanyelvi írás elemeinek gyakorlása a táblán, ezek javítása. 1/2 óra: a szótagok ki-olvasásának, a folyamatos olvasásnak szabályai gyakorlati alkalmazásban.	Első csoport: 1/2 óra: anyanyelvi írás gyakorlása a táblán, ezek javítása. Második csoport: 1/2 óra: olvasás anyanyelven.	Második csoport: 1/2 óra: anyanyelvi írás gyakorlása papíron, ezek javítása. 1/2 óra: a gyakorlati számtan elemei.	Mindkét csoport: a tanító átismélteti a kiskatekizmus megmagyarázott fejezetét, s ennek szövegét a második csoporttal ismételtet elolvastatja.

Megjegyzések:

1. Az első osztály két tanulócsoporthól áll: az elsőben azok vannak, akik a betűkkel és a szótagokkal kezdik az ismerkedést; másodikban viszont azok, akik a szótagok összeolvasásában előrehaladtak, és az olvasást elkezdik.
2. A második osztályba azok a tanulók tartoznak, akik elkezdik a folyamatos olvasást és írást.
3. Az első osztályban az első csoport oktatása idején a második csoport a folyóírással foglalkozik; az ellenkező esetben viszont, a második csoport oktatása alatt az első csoport az olvasókönyvből csendben gyakorolja a szótagok összeolvasását, megőrizve a csendet.

(MÉSZÁROS 1981. 363.)

II/24. MELLÉKLET

Tanulmányi rend két tanítóval

II/24.a.

Tanulmányi rend

kéttanítós anyanyelvi iskolák számára

I. osztály					
	Hétfő	Kedd	Szerda	Péntek	Szombat
Délelőtt	1/2 8-tól 9 óráig betűtanulás, szótagok összeolvasása, valamint olvasás a szabályok tudatosításával	Ahogy hétfőn	Ahogy hétfőn	Ahogy hétfőn	Ahogy hétfőn
	9-től 10 óráig fél órán át az iskolai szabályok magyarázata; majd fél órán át ennek kikérdezése	Előkészület a hittanhoz az előírt katekizmusból	Az írás elemei	A hittan ismételése	Az írás elemei
Délután	1/2 2-től 3 óráig betűtanulás, szótagok összeolvasása, majd olvasás a szabályok tudatosításával	Szünet	Ahogy hétfőn	Az iskolai szabályok, azután feleltetés ezekből.	Ahogy hétfőn
	3-tól 4 óráig fél órán át az írás elemei, fél órán át a gyakorlati számtan megkezdése		Hittan és erkölcs-tan	Fél óra: kéziráros szövegek olvasása, fél óra: gyakorlati számtan fejezetenként	Hittan és erkölcs-tan

(MÉSZÁROS 1981. 365–366.)

II/24.b.

II. osztály					
	Hétfő	Kedd	Szerda	Péntek	Szombat
Délelőtt	1/2 8-tól 9 óráig egy órán keresztül az olvasókönyv anyaga, azután az írás gyakorlása	Latin nyelvű szövegek, valamint kéziráros szövegek olvasásának gyakorlása	Az olvasókönyv anyaga, azután az írás gyakorlása	Latin nyelvű szövegek, valamint kéziráros szövegek olvasásának gyakorlása	Az olvasókönyv anyaga, azután az írás gyakorlása
	9-től 10 óráig: szabatos írás	Fél óra: bibliai történetek, fél óra: feleltetés ezekből	Hittan és erkölcs-tan	Fél óra: bibliai történetek, fél óra: feleltetés ezekből	Hittan és erkölcs-tan

Adattár

II. osztály					
	Hétfő	Kedd	Szerda	Péntek	Szombat
Délután	1/2–2-től 3 óráig latin és népnyelvű szövegek írásának gyakorlása	Szünet	Latin és népnyelvű szövegek írásának gyakorlása	A szabatos írás, azután a kellő gyorsaságú írás gyakorlása	Latin és népnyelvű szövegek írásának gyakorlása
	3-tól 4 óráig különféle fogalma- zások készítésének gyakorlása		Számtan	Különféle fogalmazások készítésének gyakorlása	Számtan

(MÉSZÁROS 1981. 365–366.)

II/25. MELLÉKLET
Óratervek

II/25.a. Az egy tanítóval bíró népiskola általános óraterve

Tantárgyak	Osztályok						A tanító heti órai összege
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
Hit-és erkölcsan	Együtt 1 1		Együtt 1 1		Együtt 1 1		
Beszéd- és értelemgy.	1	1	–	–	–	–	2
Olvasás-írás	2	2	1	1	1	1	8
Anyanyelvtan	–	–	1 2/4	1 2/4	–	–	3
Szám- (és mértan)	1	1	1	1	1 1/4	1 2/4	6 2/4
Földrajz	–	–	3/4	2/4	2/4	–	1 2/4
Történelem s polg.jogok	–	–	–	–	1 1/4	1	2 1/4
Terményrajz	–	–	–	–	2/4	3/4	1 1/4
Természettan	–	–	–	–	2/4	2/4	2/4
Éneklés	Együtt 1 1 1			Együtt 1 1 1			2
Testgyakorlás	1	1	1	1	1	1	2
Gazdasági és ker- tészeti gyakorlat	–	–	Nyáron szerda és szombat délutánokon				
Az osztály a tanítótól tanul	7	7	7	7	8	7 3/4	29 1/4

(Tanterv a népiskolák számára az 1868. XXXVIII. tcz. értelmében.
Budapest, 1869. 45.)

II/25.b. A két tanítóval bíró népiskola általános óraterve

Tantárgyak	A) tanító				B) tanító			A tanító heti órái összege
	Osztályok							
	I.	II.	III.	Heti órák összege	IV.	V.	VI.	
Hit-és erkölcsstan	Együtt 1 2/4 1 2/4 1 2/4				Együtt 1 2/4 1 2/4 1 2/4			
Beszéd- és értelemgy.	1 2/4	1 2/4	–	3	–	–	–	
Olvasás-írás	4 2/4	3	3	10 2/4	2	2	2	6
Anyanyelvtan	–	1 2/4	1 2/4	3	3 2/4	–	–	3 2/4
Szám- (és mértan)	2 2/4	2 2/4	2	7	1 2/4	2	2	5 2/4
Földrajz	–	–	1 2/4	1 2/4	1	1	–	2
Történelem s polg.jogok	–	–	–	–	–	1	2	3
Terményrajz	–	–	–	–	–	1	1	2
Természettan	–	–	–	–	–	1	1	2
Éneklés	Együtt 1 1 1			1	Együtt 1 1 1			1
Testgyakorlás	Együtt 1 1 1			1	Együtt 1 1 1			1
Gazdasági és kertészeti gyakorlat	–	–	Együtt Szerda és Szombaton délután					–
Az osztály a tanítótól tanul	12	12	14 2/4	27	14 2/4	11 2/4	11 2/4	26

(Tanterv a népiskolák számára az 1868. XXXVIII. tcz. értelmében. Budapest, 1869. 46.)

II/25.c. A három tanítóval bíró népiskola általános óraterve

Tantárgyak	A) tanító			B) tanító			C) tanító		
	I.	II.	Heti órák összege	III.	IV.	Heti órák összege	V.	VI.	Heti órák összege
Hit-és erkölcsstan	1 2/4	1 2/4	–	1 2/4	1 2/4	–	1 2/4	1 2/4	–
Beszéd- és értelemgy.	1 2/4	1 2/4	3	–	–	–	–	–	–
Olvasás-írás	6 2/4	3 2/4	10	3	1 2/4	4 2/4	2	2	4
Anyanyelvtan	–	1 2/4	1 2/4	2	3 2/4	5 2/4	–	–	–
Szám- (és mértan)	2	3	5	3	3	6	3	3	6
Földrajz	–	–	–	1 2/4	1 2/4	3	1 2/4	–	1 2/4
Történelem s polg.jogok	–	–	–	–	–	–	1 2/4	3	4 2/4

Adattár

Tantárgyak	A) tanító			B) tanító			C) tanító		
	I.	II.	Heti órák összege	III.	IV.	Heti órák összege	V.	VI.	Heti órák összege
Terményrajz	–	–	–	–	–	–	1 2/4	1 2/4	3
Természettan	–	–	–	–	–	–	2	2	4
Éneklés	1	1	1	2	2	2	1 2/4	1 2/4	1 2/4
Testgyakorlás	1	1	1	2	2	2	1 2/4	1 2/4	1 2/4
Gazdasági és kertészeti gyakorlat	–	–	–	Szerda, Szombat délután					–
Az osztály a tanítótól tanul	13 2/4	13	21 2/4	15	15	23	16	16	26

(Tanterv a népiskolák számára az 1868. XXXVIII. tcz. értelmében.
Budapest, 1869. 47.)

II/25.d. A négy tanítóval bíró népiskola általános óraterve

Tantárgyak	A) tanító		B) tanító		C) tanító			D) tanító		
	I.	Heti órák összege	II.	Heti órák összege	III.	IV.	Heti órák összege	V.	VI.	Heti órák összege
Hit-és erkölcsstan	1 2/4	–	1 2/4	–	1 2/4	1 2/4	–	1 2/4	1 2/4	–
Beszéd- és értelemgy.	3	3	3	3	–	–	–	–	–	–
Olvasás-írás	8	8	5	5	3	1 2/4	4 2/4	2	2	4
Anyanyelvtan	–	–	3	3	2	3 2/4	5 2/4	–	–	–
Szám- (és mértan)	4	4	4	4	3	3	6	3	3	6
Földrajz	–	–	–	–	1 2/4	1 2/4	3	1 2/4	–	1 2/4
Történelem	–	–	–	–	–	–	–	1 2/4	3	4 2/4
Terményrajz	–	–	–	–	–	–	–	1 2/4	1 2/4	3
Természettan	–	–	–	–	–	–	–	2	2	4
Éneklés	2	2	2	2	2	2	2	1 2/4	1 2/4	1 2/4
Testgyakorlás	2	2	2	2	2	2	2	1 2/4	1 2/4	1 2/4
Gazdasági és kertészeti gyakorlat	–	–	–	–	Szerda, Szombaton délután					–
	20 2/4	19	20 2/4	19	15	15	23	16	16	26

(Tanterv a népiskolák számára az 1868. XXXVIII. tcz. értelmében.
Budapest, 1869. 48.)

II/26. MELLÉKLET

Tanterv a nem magyar ajkú népiskolák számára
Budapest, 1879.

II/26.a. Az egy tanítóval bíró népiskola általános óraterve

Tantárgyak	A. tanító						A tanító heti órai összege
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
	osztály						
Hít- és erkölcsstan	Együtt 1 1		Együtt 1 1		Együtt 1 1		–
Beszéd- és érte- lemgy. s magyar nyelvtanítás	1	4	2	2	2	2	9
Írás és olvasás anya- és magyar nyelven	2	2	2	2	2	2	8
Anyanyelv	–	–	2	2	–	–	2
Szám- (és mértan)	1	2	2	2	1	1	6
Földrajz, történe- lem és alkotmány- tan	–	–	–	–	2	2	2
Természeti tudomány	–	–	–	–	1	1	1
Éneklés	Együtt 1 1 1			Együtt 1 1 1			2
Testgyakorlás	1	1	1	1	1	1	2
Gazdasági és ker- tészeti gyakorlatok	–	–	Nyáron szerda és szombat délutánokon				
Az osztály órai összege a tanítóval (e mellett magáno- san dolgoznak a tanítás ideje alatt)	7	11	10	10	12	12	32

Ezek szerint az egy tanítóval bíró iskolában a tanító rendes óráinak száma hetenként 32, ehhez járul télen az ismétlő iskolai 5 óra, nyáron 2 óra.

II/26.b. A két tanítóval bíró népiskola általános óraterve

Tantárgyak	A. tanító			B. tanító				A tanító heti órái összege
	I.	II.	A tanító heti órái összege	II.	IV.	V.	VI.	
	osztály			osztály				
Hit- és erkölcsstan	2	2		2	2	2	2	
Beszéd s értelem- gyakorlatok s ma- gyar nyelvtanítás	3	6	9	3	3	3	3	6
Olvasás és írás anya- és magyar nyelven	4	4	8	3	3	2	2	5
Anyanyelvtan	–	2	2	2	2	1	1	3
Szám- és mértan	2 2/4	2 2/4	5	3	3	3	3	6
Földrajz	–	–	–	1	1	1	1	2
Történelem- és alkotmánytan	–	–	–	–	–	3	3	3
Természetrajz	–	–	–	–	–	1	1	1
Természet és vegytan	–	–	–	–	–	2	2	2
Éneklés	1	1	1	1	1	1	1	1
Testgyakorlás	1	1	1	1	1	1	1	1
Gazdasági és kertészeti gyakorlatok	–	–	–	Szerda és szombaton délután				
Az osztály órái összege	13 1/2	18 1/2	26	16	16	20	20	30

A) tanító rendes órái száma hetenként 26, ezenfelül az ismétlő iskolában télen 5, nyáron 2 óra.

B) tanító rendes órái száma hetenként 30, ezenfelül az ismétlő iskolában télen 5, nyáron 2 óra.

II/26.c. A három tanítóval bíró népiskola általános óraterve

Tantárgyak	A. tanító		B. tanító			C. tanító			
	I. osztály	A tanító heti órái száma	II.	III.	A tanító heti órái száma	IV.	V.	VI.	A tanító heti órái száma
			osztály			osztály			
Hit- és erkölcsstan	2	–	2	2	–	2	2	2	–
Beszéd és ért. gyakorlatok s magyar nyelvtanítás	4	4				4			7
Olvasás és írás anya- és magyar nyelven	8	8	3	3	6	3	2	2	5
Anyanyelvtan	–	–	1	2	3	2	2	2	4
Szám- és mértan	5	5	4	3	7	3	2	2	5
Földrajz	–	–		1	1	1	1	1	2
Történelem s alkotmánytan	–	–	–	–	–	–	2	2	4
Természetrajz	–	–	–	–	–	–	1	1	1
Természet- és vegytan	–	–	–	–	–	–	2	2	2
Éneklés	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Testgyakorlás	2	2	2	2	2	1	1	1	1
Gazdasági és kertészeti gyakorlatok	–	–	Szerda, szombat délután			Szerda, szombat délután			–
Az osztály órái összege	22	20	19	20	26	17	19	19	32

- A. tanító rendes órái száma hetenként 20, ezenfelül az ismétlőiskolában télen 5, nyáron 2 óra.
 B. tanító rendes órái száma hetenként 26, ezenfelül az ismétlőiskolában télen 5, nyáron 2 óra.
 C. tanító rendes heti órái száma hetenként 32, és az igazgató-tanítói teendőket végzi.

II/26.d. A négy tanítóval bíró népiskola általános óraterve

Tantárgyak	A. tanító		B. tanító		C. tanító			D. tanító		
	I.	A tanító heti órái összege	II.	A tanító heti órái összege	III.	IV.	A tanító heti órái összege	V.	VI.	A tanító heti órái összege
	osztály		osztály		osztály			osztály		
Hit- és erkölcsstan	2	–	2	–	2	2	–	2	2	–
Beszéd és értelem gyakorlatok s magyar nyelvtanítás	5	5	5	5	6	6	6	4	4	4
Olvasás és írás, anya- és magyar nyelven	8	8	8	8	3	3	6	3	3	3
Anyanyelvtan	–	–	2	2	2	2	4	2	2	2
Szám- és mértan	5	5	5	5	3	3	6	3	3	6
Földrajz	–	–	–	–	1	1	2	1	1	2
Történelem s alkotmánytan	–	–	–	–	1	1	2	1	1	4
Természetrajz	–	–	–	–	–	–	–	2	2	2
Természet- és vegytan	–	–	–	–	–	–	–	2	2	3
Éneklés	1	1	1	1	1	1	1	3	3	1
Rajzolás	–	–	–	–	2	2	2	2	2	2
Testgyakorlás	1	1	1	1			1	1	1	1
Gazdasági és kertészeti gyakorlatok	–	–	–	–	Szerda és szombat délután					–
Az osztály órái összege	22	20	24	22	21	21	28	26	26	30

- A. tanító rendes heti órái száma 20, az im. isk. télen 5, nyáron 2 óra.
 B. tanító rendes heti órái száma 22, az ism. isk. télen 5, nyáron 2 óra.
 C. tanító rendes heti órái száma 28, az ism. isk. télen 5, nyáron 2 óra.
 D. tanító rendes heti órái száma 30, s az igazgatói teendőket végzi.

II/27. MELLÉKLET

**Tanulmányi rend a három rendes osztállyal rendelkező
kiemelt népnyelvű iskolák számára**

II/27.a.

I. osztály		
	Délelőtt	Délután
Hétfő	1/2 8-tól 9 óráig betűtanulás, szótagok összeolvasása, azután magyar nyelvű szövegek olvasása a szabályok tudatosításával. 9-től 10 óráig előkészület a hittanhoz	1/2 2-től 3 óráig betűtanulás, szótagok összeolvasása, azután német nyelvű szövegek olvasása a szabályok tudatosításával. 3-tól 4 óráig iskolai szabályok, fél órán át gyakorlati számtan a kezdetektől.
Kedd	1/2 8-tól 9 óráig betűtanulás, szótagok összeolvasása, azután magyar nyelvű szövegek olvasása a szabályok tudatosításával. 9-től 10 óráig hittan és erkölcsstan.	Szünet
Szerda	1/2 8-tól 9 óráig betűtanulás, szótagok összeolvasása, azután magyar nyelvű szövegek olvasása a szabályok tudatosításával. 9-től 10 óráig a magyar nyelvű írás elemei	1/2-től 3 óráig betűtanulás, szótagok összeolvasása, majd olvasás a szabályok szerint. 3-tól 4 óráig német nyelvű írás.
Péntek	1/2 8-tól 9 óráig betűtanulás, szótagok összeolvasása, azután magyar nyelvű szövegek olvasása a szabályok tudatosításával. 9-től 10 óráig hittan és erkölcsstan.	1/2 2-től 3 óráig betűtanulás, szótagok összeolvasása, azután német nyelvű szövegek olvasása a szabályok szerint. 3-tól 4 óráig iskolai szabályok, fél órán át gyakorlati számtan.
Szombat	1/2 8-tól 9 óráig betűtanulás, szótagok összeolvasása, azután magyar nyelvű szövegek olvasása a szabályok tudatosításával. 9-től 10 óráig a magyar nyelvű írás elemei.	1/2 2-től 3 óráig betűtanulás, szótagok összeolvasása, azután német nyelvű szövegek olvasása a szabályok szerint. 3-tól 4 óráig ismétlés a hittan heti anyagából.

(MÉSZÁROS 1981. 380–382)

Adattár

II/27.b.

II. osztály

	Délelőtt	Délután
Hétfő	1/2 8-tól 9 óráig a városi iskolák számára előírt olvasókönyv anyagából. 9-től 10 óráig: bibliai történetek	1/2 2-től 3 óráig magyar, német és latin nyelvű szövegek olvasásának gyakorlása 3-tól 4 óráig latinnyelvtan
Kedd	1/2 8-tól magyar, német és latin nyelvű szövegek olvasásának gyakorlása. 9-től 10 óráig: német nyelvtan	Szünet
Szerda	1/2 8-tól 9 óráig az olvasókönyv anyagából. 9-től 10 óráig: hittan és erkölcsstan	1/2 2-től 3 óráig magyar, német és latin nyelvű szövegek olvasásának gyakorlása. 3-tól 4 óráig: számtan
Péntek	1/2 8-tól 9 óráig: szabatos írás magyarul és németül. 9-től 10 óráig bibliai történetek.	1/2 2-től 3 óráig magyar, német és latin nyelvű szövegek olvasásának gyakorlása. 3-tól 4 óráig magyar és német kézirásos szövegek olvasásának gyakorlása.
Szombat	1/2 8-tól 9 óráig magyar, német és latin szövegek olvasásának gyakorlása. 9-től 10 óráig hittan és erkölcsstan	1/2 2-től 3 óráig a kellő gyorsaságú írás gyakorlása, a szabatos írás szabályainak megtartásával. 3-tól 4 óráig: számtan.

(MÉSZÁROS, 1981. 380–382)

II/27.c.

III. osztály		
	Délelőtt	Délután
Hétfő	1/2 8-tól 9 óráig természetrajz, technológia, a kereskedelmi földrajzzal, és áruismerettel. 9-től 10 óráig levelek és más írásművek.	1/2 2-től magyar és német nyelvű szövegek írásának gyakorlása. 3-tól 4 óráig Magyarország történelme
Kedd	1/2 8-tól 9 óráig hittan a bibliai történettel 9-től 10 óráig az előírt olvasókönyv anyagából.	Szünet
Szerda	1/2 8-tól 9 óráig természetrajz, technológia, a kereskedelmi földrajzzal és áruismerettel. 9-től 10 óráig levelek és más írásművek.	1/2 2-től 3 magyar és német nyelvű szövegek kellő gyorsaságú írásának gyakorlása, a szabatos írás szabályainak megtartásával. 3-tól 4 óráig: számtan
Péntek	1/2 8-tól 9 óráig hittan a bibliai történettel. 9-től 10 óráig az előírt olvasókönyv anyagából	1/2 2-től 3 óráig magyar és német nyelvű szövegek írásának gyakorlása. 3-tól 4 óráig e két nyelven nyomtatott és írott szövegek olvasásának gyakorlása.
Szombat	1/2 8-tól 9 óráig a geometria elemei, ezt befejezve a mechanika. 9-től 10 óráig levelek és más írásművek.	1/2 2-től 3 óráig magyar és német nyelvű szövegek írásának gyakorlása, egybekötve a kellő gyorsaságú írás gyakorlásával. 3-tól 4 óráig: számtan

(MÉSZÁROS 1981. 380–382.)

II/28. MELLÉKLET

*Tanulmányi rend a három tanítóval
és ugyanannyi tanteremmel rendelkező városi népnyelvű iskolák számára*

II/28.a.

I. osztály		
	Délelőtt	Délután
Hétfő	1/2 8-tól 9 óráig betűtanulás, szótagok összeolvasása, azután olvasás anyanyelven a szabályok tudatosításával. 9-től 10 óráig előkészület a hittanhoz	1/2 2-től 3 óráig betűtanulás, szótagok összeolvasása, azután olvasás a szabályok szerint. 3-tól 4 óráig iskolai szabályok, azután feleltetés ezekből.
Kedd	1/2 8-tól 9 óráig betűtanulás, szótagok összeolvasása, azután olvasás anyanyelven a szabályok tudatosításával. 9-től 10 óráig hittan és erkölcstan.	Szünet
Szerda	1/2 8-tól 9 óráig betűtanulás, szótagok összeolvasása, azután olvasás anyanyelven a szabályok tudatosításával. 9-től 10 óráig az anyanyelvi írás elemei.	1/2-től 3 óráig betűtanulás, szótagok összeolvasása, majd olvasás a szabályok szerint. 3-tól 4 óráig iskolai szabályok fél óráig, azután gyakorlati számtan.
Péntek	1/2 8-tól 9 óráig betűtanulás, szótagok összeolvasása, azután olvasás anyanyelven a szabályok tudatosításával. 9-től 10 óráig hittan és erkölcstan.	1/2 2-től 3 óráig betűtanulás, szótagok összeolvasása, azután olvasás a szabályok szerint. 3-tól 4 óráig: az anyanyelvi írás elemei.
Szombat	1/2 8-tól 9 óráig betűtanulás, szótagok összeolvasása, azután olvasás anyanyelven, a szabályok tudatosításával. 9-től 10 óráig az anyanyelvi írás elemei.	1/2 2-től 3 óráig olvasás az olvasókönyvből, valamint kézírásos szövegből: majd fél órán át gyakorlati számtan. 3-tól 4 óráig a hittan heti anyagának ismétlése.

(MÉSZÁROS 1981. 367-369.)

II/28.b.

II. osztály		
	Délelőtt	Délután
Hétfő	1/2 8-től 9 óráig: a városi iskolák számára előírt olvasókönyv anyagából. 9-től 10 óráig: bibliai történetek	1/2 2-től 3 óráig népnyelvű szövegek írásának gyakorlása. 3-tól 4 óráig latin szövegek olvasásának gyakorlása
Kedd	1/2 8-től 9 óráig anyanyelvű és latin szövegek írásának gyakorlása. 9-től 10 óráig kézirásos szövegek olvasásának gyakorlása.	Szünet
Szerda	1/2 8-től 9 óráig: a városi iskolák számára előírt olvasókönyv anyagából. 9-től 10 óráig: hittan és erkölcsstan	1/2 2-től 3 óráig a kellő gyorsaságú írás gyakorlása, a szabatos írás szabályainak megtanításával. 3-tól 4 óráig: számtan
Péntek	1/2 8-től 9 óráig: az előírt olvasókönyv anyaga, azután kézirásos szövegek olvasásának gyakorlása. 9-től 10 óráig: bibliai történetek	1/2 2-től 3 óráig népnyelvű és latin nyelvű szövegek írásának gyakorlása. 3-tól 4 óráig latin nyelvű szövegek olvasásnak gyakorlása.
Szombat	1/2 8-től 9 óráig népnyelvű és latin szövegek írásának gyakorlása 9-től 10 óráig hittan és erkölcsstan	1/2 2-től 3 óráig a kellő gyorsaságú írás gyakorlása, a szabatos írás szabályainak megtartásával. 3-tól 4 óráig: számtan.

(MÉSZÁROS 1981. 367–369.)

II/28.c.

III. osztály		
	Délelőtt	Délután
Hétfő	1/2 8-tól 9 óráig természetrajz, technológia, a kereskedelmi földrajzzal, az áruismerettel. 9-től 10 óráig anyanyelvi nyelvtan, azután levelek és más írásművek.	1/2 2-től 3 óráig kétnyelvű szövegek írásának gyakorlása. 3-tól 4 óráig számtan
Kedd	1/2 8-tól 9 óráig hittan a bibliai történettel 9-től 10 óráig: az előírt olvasókönyv anyagából.	Szünet
Szerda	1/2 8-tól 9 óráig természetrajz, technológia, a kereskedelmi földrajzzal stb. 9-től 10 óráig anyanyelvi nyelvtan, azután levélfogalmazás stb.	1/2 2-től 3 óráig a kellő gyorsaságú írás gyakorlása, a szabatos írás szabályainak megtartásával. 3-tól 4 óráig: számtan
Péntek	1/2 8-tól 9 óráig hittan a bibliai történettel. 9-től 10 óráig: az előírt olvasókönyv anyagából	1/2 2-től 3 óráig kétnyelvű szövegek írásának gyakorlása. 3-tól 4 óráig nyomtatott és kéziratos szövegek olvasásának gyakorlása.
Szombat	1/2 8-tól 9 óráig a geometria elemei a számtannal. 9-től 10 óráig anyanyelvi nyelvtan, azután levélfogalmazás stb.	1/2 2-től 3 óráig két nyelvű szövegek kellő gyorsaságú írásának gyakorlása. 3-tól 4 óráig: számtan

(MÉSZÁROS 1981. 367–369.)

II/29. MELLÉKLET

	1890	1900
Római katolikus	492	570
Görög katolikus	135	199
Református	584	642
Evangélikus	648	698
Görögkeleti	189	269
Unitárius	482	557
Izraelita	482	557

Az írni-olvasni tudás az egyes népszámlálások idején, ezrelékben

(Nagy Péter Tibor: Egyenlőtlen alfabetizáció és nemzetiségek a századforduló Magyarországon. In: Iskolakultúra 2002/5. szám 54. oldal, 1. számú táblázat)

	1880	1890	1900
Magyar	44,7	53,6	61,0
Német	57,0	63,0	67,9
Szlovák	32,0	43,2	50,1
Román	9,2	14,1	20,0
Rutén	7,2	9,7	14,5
Horvát	26,0	42,4	52,8
Szerb	18,9	30,9	41,5
Egyéb	27,0	33,9	43,2

Az írni-olvasni tudók aránya az egyes nemzetiségeknél 1880 és 1910 között (%)

(Nagy Péter Tibor: Egyenlőtlen alfabetizáció és nemzetiségek a századforduló Magyarországon. In: Iskolakultúra 2002/5. szám 55. oldal, 3. számú táblázat)

	1880	1890	1900
Magyar	100,0	119,9	136,5
Német	100,0	110,5	119,1
Szlovák	100,0	135,0	156,6
Román	100,0	153,3	217,4
Rutén	100,0	134,7	201,4
Horvát	100,0	163,1	203,1
Szerb	100,0	163,5	219,6
Egyéb	100,0	125,6	160,0

Az írni-olvasni tudók arányának növekedése a nemzetiségek körében, ha az 1880-as állapotot 100-nak tekintjük.

(Nagy Péter Tibor: Egyenlőtlen alfabetizáció és nemzetiségek a századforduló Magyarországon. In: Iskolakultúra 2002/5. szám 57. oldal, 4. számú táblázat)

Adattár

	1881/85	1886/90	1891/95	1896/00
Magyar	83,1	84,7	84,8	84,2
Német	86,1	90,6	92,9	91,6
Szlovák	83,7	84,6	83,6	85,5
Román	57,9	61,7	58,8	60
Rutén	63,8	67,2	66,2	59,7
Horvát	76,1	81,8	77,6	79,2
Szerb	75,3	78,1	77,3	77,2
Egyéb	–	–	93,9	93,1
Összesen	78,5	81,1	80,5	80,2

Az iskoláztatási kötelezettség teljesítése az egyes nemzetiségek körében.

(Nagy Péter Tibor: Egyenlőtlen alfabetizáció és nemzetiségek a századforduló Magyarországon. In: Iskolakultúra 2002/5. szám 57. oldal, 5. számú táblázat)

	Tankötelesek száma	Tankötelesből nem magyar %-ban	Magyarok fölénye
Duna bal partja, azaz a nyugati Felvidék	365 861	69,70	1,134467
Duna jobb partja, azaz a Dunántúl	503 491	29,56	1,001178
Duna–Tisza köze, azaz az Alföld	561 359	20,95	0,996271
Tisza jobb partja, azaz a keleti Felvidék	308 640	52,52	0,997723
Tisza bal partja, azaz a Tiszántúl	417 617	37,86	1,123254
Tisza–Maros szöge	342 309	80,21	1,028564
Királyhágón túl, azaz Erdély	438 053	66,40	1,123040
Fiume	6 990	93,42	1,098074

Az iskoláztatási kötelezettség teljesítése az egyes régiókban. A tankötelezettséget teljesítő magyarok százalékos arányának és a tankötelezettséget teljesítő nem magyarok arányának hányadosa.

(Nagy Péter Tibor: Egyenlőtlen alfabetizáció és nemzetiségek a századforduló Magyarországon. In: Iskolakultúra 2002/5. szám 58. oldal, 6. számú táblázat)

II/30. MELLÉKLET
A népesség írni-olvasni tudása

Felekezet	1880	1900
Latin szerb katolikus	39,5	57,0
Görög szerb katolikus	9,1	19,9
Ortodox	13,1	26,9
Evangélikus	56,6	69,8
Református	51,2	64,2
Unitárius	36,2	55,6
Izraelita	57,1	70,0
Általában	36,4	51,4

(BALOGH-GERGELY 1996. 164.)

II/31. MELLÉKLET
A tanulók származási helyei az esperességi latin gimnáziumban 1802–1834 között

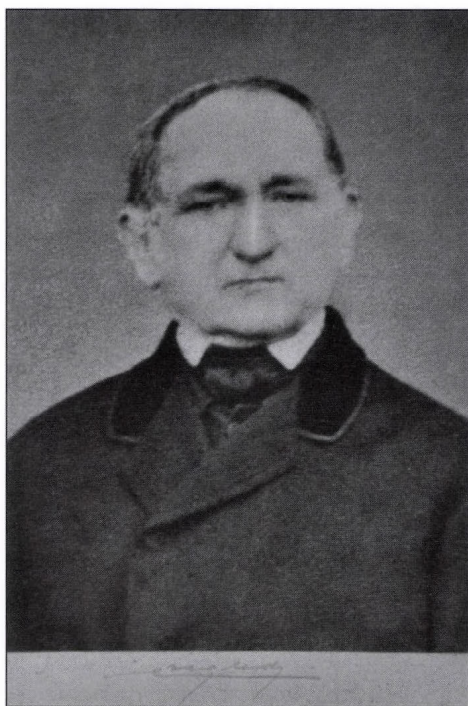
	Abaúj	Alsó-Fehér	Arad	Árva	Bács	Baranya	Békés	Bihar	Borsod	Brassó	Csanád	Csik	Csongrád	Fejér	Fogaras	Gömör	Háromszék	Heves	Hont	Hunyad	J.N.Szolnok	Kolozs	Komárom	Krakkó	Liptó	Maros-Torda	Nagyküllő
1802/ 1803																											
1803/ 1804				4		23				3								1	1						1		
1804/ 1805																											
1805/ 1806																											
1806/ 1807		1	2	6		30	4	1		2		2			3		2	2							2		
1807/ 1808																											
1808/ 1809																											
1809/ 1810																											
1810/ 1811																											
1811/ 1812																											
1812/ 1813																											
1813/ 1814																											

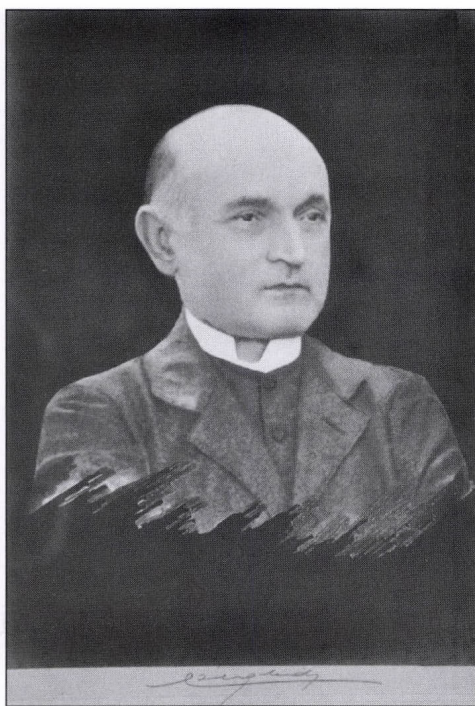
1. kép. A mezőberényi II. kerületi evangélikus szlovák templom és iskola (kataszteri térkép részlete, 1883)

2. kép. A II. kerületi evangélikus szlovák templom.
XIX–XX. század fordulója (képeslap)

3. kép. Id. Jeszenszky Károly
evangélikus lelkész (1815–1898),
iskolafenntartó az egyház részéről

4. kép. Ifj. Jeszenszky Károly
evangélikus lelkész (1851–1927),
iskolafenntartó az egyház részéről

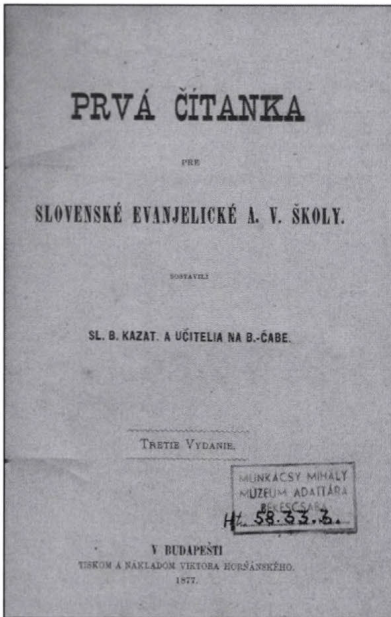
5. kép. Borgula György (1830–1914) presbiter, és felesége, Franyó Katalin

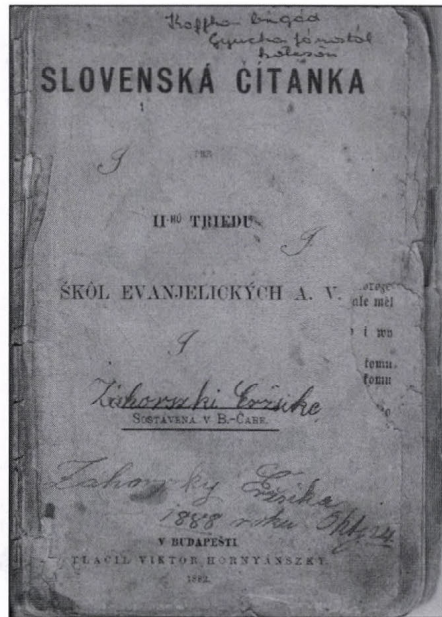
6. kép. Mezőberényi szlovák család, Boldis Pál és felesége, valamint iskolás leánykáik, Zsuzsanna és Mária (XX. század eleje)

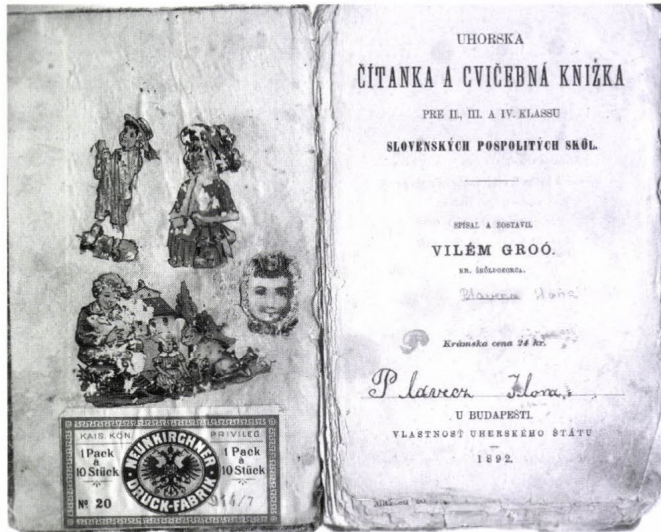
7. kép. Mezőberényi iskolások (csoportkép, XX. század eleje)

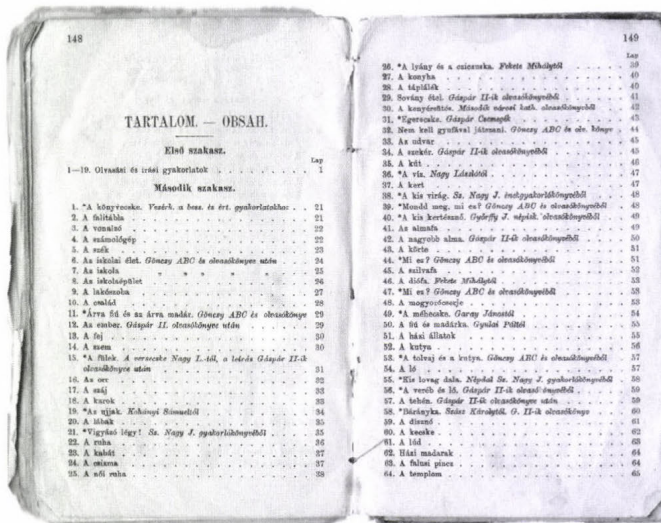
8. kép. Szlovák tankönyv, 1877

9. kép. Szlovák tankönyv, 1882

10. kép. „Magyar olvasókönyv” („Cítanka”) szlovák kisiskolások (Plavec Ilona mezőberényi tanuló) számára 1892-ből, címloldal

11. kép. „Magyar olvasókönyv” („Cítanka”) szlovák kisiskolások (Plavec Ilona mezőberényi tanuló) számára 1892-ből, tartalom

